

کتابخانه مجلس جزء کتابخانه‌های برتر در زمینه نسخ خطی

به گزارش خبرنگار اپکنا، کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی، گنجینه‌ای غنی را از کتاب‌های مرجع، خطی و همچنین اسناد و مدارک تاریخی برای استفاده پژوهشگران و علاقه‌مندان در اختیار دارد. برای آگاهی از چگونگی مراجعه و استفاده از منابع و اسناد این کتابخانه و همچنین تعامل و مراوداتی که این مرکز به شکل داخلی و بین‌المللی با اشخاص حقیقی و نهادهای حقوقی دارد با سیدمهدی قریشی، مدیر روابط عمومی و امور بین‌الملل کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی، گفت‌وگویی ترتیب دادیم که در ادامه می‌خوانید:

- ابتدا در مورد پیشینه کتابخانه مجلس و اینکه از چه سالی این مجموعه در ساختمان فعلی مستقر شد توضیح دهید.

کتابخانه مجلس بیش از ۱۰۰ سال قدمت دارد و چه قبل از انقلاب و چه پس از آن یک اساسنامه خاص و منحصر به فرد در امور خدمات‌رسانی دارد. اما پیش از انقلاب اسلامی، ساختمانی که هم‌اکنون در آن حضور داریم، سال ۱۳۴۲ در اختیار کتابخانه قرار گرفت هرچند که کتابخانه سال ۱۳۸۵ تأسیس شد و براین اساس به طور دقیق ۱۱۲ سال از ساخت آن می‌گذرد. در مورد اساسنامه کتابخانه باید به این نکته تأکید کنم که خدمات‌رسانی براساس آن در ابتدا به نمایندگان مجلس اختصاص پیدا کرده بود و به این منظور اتاقی در کنار ساختمان هیئت‌رئیس‌تعبیه شده بود که فضای محدودی شامل چند قفسه کتاب را در اختیار داشت و تأسیس آن مقارن با تأسیس مجلس شورای ملی بود.

با وجود این، به مرور زمان به خاطر افزایش تعداد کتاب‌های کتابخانه و منابع زیاد آن و چون قادر نبودند این تعداد کتاب و اسناد را در اتاقی مجاور پارلمان نگهداری کنند، در سال ۴۲ کتابخانه به این ساختمان انتقال یافت که البته ساختمان دیگری موسوم به ساختمان ایرانشناسی نیز به کتابخانه شماره دو تبدیل شد.

بعد از انقلاب اسلامی، اساسنامه مورد بازبینی قرار گرفت و مجدداً همان خدمات‌رسانی به شکلی گسترده‌تر ارائه شد و علاوه بر نمایندگان مجلس، به اعضای هیئت‌رئیس‌ه شورای نگهبان، قوه مجریه، قوه قضائیه، مجمع تشخیص مصلحت نظام، کابینه دولت و تمامی کارمندان دولت تعمیم یافت که افزایش تعداد مخاطبان به منظور استفاده از امکانات کتابخانه از جمله ره‌آوردهای مطلوب انقلاب اسلامی است.

- بیشتر موضوعات کتاب‌های خزانه کتابخانه مجلس چیست؟

کتابخانه مجلس یک کتابخانه تخصصی است و غالباً در زمینه ایرانشناسی، شرق‌شناسی و علوم سیاسی کتاب‌های منحصر به فردی دارد. شاید جالب باشد که اشاره کنم غالب کتاب‌هایی که در بخش ایرانشناسی کتابخانه نگهداری می‌شوند

تک‌نسخه‌ای است و یا دو نسخه از آن‌ها موجود است که بیشترین مراجعان نیز به منظور استفاده از آنها پژوهشگران خارجی هستند.

- در سال‌های اخیر گویا با گذر از اساسنامه کتابخانه، خدمات‌رسانی این مجموعه به افراد عادی و طیف‌های گوناگون مردم نیز رواج پیدا کرده است.

بله، در سال‌های اخیر با فراتر گذاشته‌ایم و این کتابخانه تخصصی را گسترش دادیم و تصمیم گرفتیم که مردم، افراد عادی و البته بیشتر دانشجویان و پژوهشگران بتوانند از ظرفیت‌های آن نهایت استفاده را به عمل آورند و کارت عضویت برای آن‌ها صادر شده که با داشتن آن به راحتی در این مرکز تردد کنند. اینکه می‌گوییم این کتابخانه تخصصی را گسترش داده‌ایم به این معنی است که صرفاً به رشته‌ها و مباحث غالبی که به آن اشاره شد بسنده نکردیم و علاوه بر غنی‌سازی منابع موجود در رشته‌هایی همچون شرق‌شناسی، ایران‌شناسی، جغرافیا و علوم سیاسی، در رشته‌های دیگر نیز منابعی هست تا به این واسطه هیچ مراجعه‌کننده‌ای دست خالی این مجموعه را ترک نکند.

البته این گستردگی خدمات‌رسانی در کتابخانه مجلس ما را از مأموریت اصلی دور نکرده است و در کنار خدمات‌رسانی به نمایندگان مجلس شورای اسلامی، این امور را به انجام می‌رسانیم و خودمان را در انجام آن موظف می‌دانیم، چرا که مجلس خانه ملت است و مردم هم باید از خدمات فرهنگی ارائه‌شده از سوی آن سهمی داشته باشند و فقط در مورد قشر دانش‌آموز کمی سختگیر بوده و وسواس داریم که البته آن هم با صدور معرفی‌نامه و توصیه‌نامه قابل حل است، اما همان طور که گفتم تمرکز خدمات‌رسانی بیشتر بر دانشجویان و محققان است که نیاز به رفرنس و منابع متقن دارند. کلیه خدمات ارائه‌شده از سوی کتابخانه نیز تقریباً رایگان است و فقط هزینه عضویت در کتابخانه و مواردی همچون کاغذ و کپی آن هم به نرخ دولتی اخذ می‌شود و استفاده از پایگاه اینترنتی نیز رایگان است و کاربران با دریافت کد اشتراک می‌توانند از آن نیز استفاده کنند.

- خدمات‌رسانی به نمایندگان مجلس با مراجعانی که از خارج مجموعه برای استفاده از امکانات کتابخانه مراجعه می‌کنند یکسان است؟

در مورد مجلس در نظر داریم تا کتابخانه‌ای پارلمانی را در آینده نزدیک راه‌اندازی کنیم. ارتباط نمایندگان پارلمانی با کتابخانه مجلس در گذشته بسیار قوی‌تر بود و به منظور ایجاد ارتباط نزدیکتر این اقدام در حال اجراست، چراکه نمایندگان معمولاً اگر درخواستی داشته باشند، به روابط عمومی کتابخانه و یا ریاست این مجموعه اعلام می‌کنند تا کتاب و یا منبعی را در اختیار بگیرند و با توجه به اینکه نمایندگان درگیر امور مربوط به مجلس و قانونگذاری هستند، کتابخانه‌ای را که به آن اشاره شد ایجاد خواهیم کرد تا روند خدمات‌رسانی به نمایندگان مجلس تسریع شود.

با وجود این، نمایندگان در استفاده از امکانات موجود در کتابخانه در مقایسه با افراد عادی ارجحیت و امتیاز ویژه‌ای ندارند. با این تفاوت که آن‌ها می‌توانند کتاب و منبع مورد تقاضای خود را به امانت بگیرند و به دفتر کار و یا منزل ببرند. البته در زمان معینی عودت دهند، در حالی که سایر مردم فقط مجاز به استفاده از کتب و منابع در داخل مجموعه هستند و نمی‌توانند آن‌ها را با خود به مکان دیگری ببرند.

- اسکن نسخ خطی، کتاب‌ها و اسناد موجود در کتابخانه به چه شکل است؟ آیا مثلاً با استفاده از رجوع به وبسایت کتابخانه مجلس شورای اسلامی، علاقه‌مندان می‌توانند نسخه PDF و یا اسکن اسناد پارگذاری‌شده را غیرحضوری دریافت کنند؟

کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی رتبه چهارم را در زمینه نسخ خطی و اسناد تاریخی در ایران داراست. کتابخانه مرکز اسناد ملی جمهوری اسلامی ایران، کتابخانه آستان قدس رضوی و کتابخانه مرحوم آیت‌الله العظمی مرعشی نجفی رتبه‌های اول تا سوم را در این مورد دارند.

تعداد نسخ خطی که کتابخانه مجلس در اختیار دارد بالغ بر ۲۸ هزار نسخه است که طی یک دهه گذشته قریب به ۹۵ درصد آن‌ها را اسکن کرده‌ایم، هر چند سالن‌های نگهداری اسناد و نسخ خطی ما در مجلس شورای اسلامی استانداردهای لازم را دارد و نسخ در بهترین شرایط نگهداری می‌شوند، اما حوادث غیرمترقبه‌ای را نیز پیش‌بینی کرده‌ایم که ممکن است موجب از بین رفتن این اسناد و مدارک شود. لذا اسکن آن‌ها با وسواس و دقت بسیار زیادی انجام شده است.

علاقه‌مندان به منظور استفاده از نسخه‌های اسکن‌شده می‌توانند با مراجعه به سایت کتابخانه و در بخش کاوش نسخه مورد نظر را جست‌وجو کنند. البته اگر در تهران باشند، با مراجعه حضوری و پرداخت وجهی که نازل‌ترین قیمت ممکن است و برای هر دو صفحه فقط ۱۲۰ تومان از آنها اخذ می‌شود، کپی نسخه اسکن‌شده مدرک و سند را دریافت کنند و اگر در شهرستان هستند که پس از تماس با سایت و یا روابط عمومی کتابخانه و پرداخت وجه، یک نسخه از سی دی مدرک مورد نظر برای آنها پست شود و یا در صورت تمایل از طریق ایمیل برای آنها ارسال خواهد شد.

در مورد نسخه PDF بارگذاری‌شده در سایت هم باید بگویم که با توجه به حجم سنگین اطلاعات بارگذاری‌شده سعی شده است که نسخه‌ای با کیفیت پایین در سایت قرار گیرد که آن هم بیشتر جنبه و کاربرد مطالعه خواهد داشت، چراکه بدون مجوز کتابخانه مجلس، امکانی برای چاپ هیچ‌کدام از این کتب و منابع و اسناد وجود ندارد.

- یعنی اگر کتابخانه مجلس مجوز صادر کرد، امکان استفاده از این منابع، اسناد و نسخ در کتاب‌های چاپی و پژوهشی هست؟

بله، در کتابخانه مجلس معاونت پژوهشی در حال فعالیت است که یکی از وظایف تعریف‌شده برای این معاونت چاپ و انتشار کتاب‌های پژوهشی است و لذا باید کارشناسان این معاونت درخواست افراد علاقه‌مند و پژوهشگر به منظور چاپ و انتشار کتابی پژوهشی را بررسی کنند تا کاری به شکل موازی در حال انجام نباشد و معاونت پژوهشی در آن مورد خاص اقدام به چاپ و نشر کتاب نکرده باشد و یا در شرف تولید آن نباشد.

در این صورت کتابخانه مجلس حامی چاپ و نشر کتاب خواهد بود و با محقق و مؤلف آن کتاب نیز نهایت همکاری را به عمل خواهد آورد تا کتاب وی در بهترین حالت و کیفیت به طبع برسد و چند نسخه از آن نیز در اختیار محقق و مؤلف آن نیز قرار خواهد گرفت.

- با توجه به عنوان مرکز روابط عمومی و امور بین‌الملل کتابخانه و مراکز اسناد مجلس شورای اسلامی در مورد تعاملات خارجی کتابخانه با مراکز خارج کشور و درباره ترجمه منابع موجود در این مرکز به زبان‌های دیگر نیز توضیح دهید.

نسخ خطی علاقه‌مندان خاص خود را دارد و در کتابخانه مجلس روزانه بالغ بر ۵ مراجعه‌کننده خارجی داریم که البته رجوع گروه و مراکز خارجی برای استفاده از امکانات این کتابخانه بحث جداگانه‌ای است.

دانشجویان خارجی که حضوری به این کتابخانه مراجعه می‌کنند معمولاً رشته و موضوعات تحقیقی خود را به شکلی انتخاب می‌کنند که با موضوع منابعی که در کتابخانه هست ارتباط داشته باشد. از مراکز خارج کشور هم نامه‌هایی داریم و درخواست‌هایی دارند که به فراخور آن‌ها را با وسواس بررسی می‌کنیم تا صحت آن تأیید شود و فرد متقاضی هویتش محرز شود و روند در اختیار قرار دادن منابع و اسناد به آن‌ها نیز همانند متقاضیان داخلی است که اگر حضوری به کتابخانه بیایند، خودشان اقدام می‌کنند و اگر خارج از ایران باشند برای آن‌ها پست می‌شود و یا از طریق ایمیل ارسال خواهد شد.

رسیدگی به درخواست مراکز علمی هم تقریباً روندی مشابه دارد. با این تفاوت که در قالب تفاهم‌نامه‌ای این تعامل انجام می‌شود؛ به این معنی که بررسی می‌شود آنها در ازای خدماتی که کتابخانه ارائه می‌دهد چه خدمات فرهنگی را می‌توانند به ایرانیان خارج از کشور ارائه کنند. در واقع، بده بستان فرهنگی بدون دریافت هیچ هزینه‌ای و براساس تفاهم‌نامه است.

- با توجه به قدمت ساختمان و ابنیه کتابخانه مجلس، قابلیت تبدیل این مکان به موزه وجود دارد؟

ساختمان مشروطه در مجاورت کتابخانه مجلس همین کارکرد را دارد و تصور نمی‌کنم که قرار گرفتن دو موزه در کنار هم چندان جذابیتی داشته باشد. مضافاً بر این ساختمانی که در محوطه بهارستان و ضلع جنوبی مسجد شهید مطهری در حال احداث است، قرار است بخشی بسیار گسترده به موزه مجلس اختصاص یابد و این امکان وجود دارد که اصلاً تبدیل به یک اداره کل شود و علاوه بر نسخ خطی، کتاب‌های نفیس، اشیاء و تابلوهای نقاشی با ویتترین‌هایی در آن قرار گیرد. ساختمانی که به آن اشاره شد مرکز پژوهش‌های مجلس و کتابخانه مجلس را شامل خواهد شد که بدین ترتیب دو واحد از زیرمجموعه مجلس شورای اسلامی به آن منتقل خواهد شد.

منبع: خبرگزاری ایکننا